

**Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка**

Кафедра педагогіки, психології та соціальної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-педагогічної
роботи
Марія БОДНАР
«01» вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: С - Соціальні науки, журналістика та інформація

спеціальності: С 4 Психологія

Освітньо-професійна програма: Психологія

Кременець – 2025 рік

Фіголь Н.А. Основи загальної та спеціальної педагогіки: робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності С4 Психологія. Кременець: КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2025. 15 с.

Розробники: Фіголь Наталія Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології і соціальної роботи

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології і соціальної роботи
Протокол № 1 від 1 вересня 2025 року

В.о завідувача кафедри

Маріанна Ярошук

1. Вступ

Анотація. Процеси гуманізації суспільного життя, які нині відбуваються, вимагають створення належних умов для соціальної адаптації та інтеграції мільйонів осіб з обмеженими можливостями. Гуманізація процесу навчання у наш час означає, в першу чергу, посилення уваги до формування особистості, розвитку кожної дитини, також до дітей з особливими освітніми потребами. Нові підходи до вивчення порушень психофізичного розвитку, їх структури, глибини та потенційних можливостей дітей зазначеної категорії потребують запровадження інноваційних технологій і проведення змін у системі професійної підготовки майбутніх педагогів. Освітній компонент «Основи корекційної педагогіки та інклюзивної освіти» націлений на процес диференціації навчання, виховання та розвитку дітей з ООП; виявлення найбільш результативних шляхів, методів та засобів, направлених на своєчасну діагностику, попередження та подолання порушень у розвитку та поведінці у дітей та підлітків.

Ключові слова: компетентність педагога, інклюзія, інклюзивна компетентність, корекційна педагогіка, діти з особливими освітніми потребами.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3	Галузь знань С - Соціальні науки, журналістика та інформація	Вибіркова	
Модулів: 1	Спеціальності: С4 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		1-й	3-й
Загальна кількість годин: 90		Семестр	
		2-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних: 2 самостійної роботи студента: 3,3	Освітньо-професійна програма <i>бакалавра</i>	Лекції	
		16 год.	4
		Практичні, семінарські	
		18 год.	6
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		56 год.	80
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 38% / 62%;

для заочної форми навчання – 11% / 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розкрити методологічні і теоретичні основи загальної та спеціальної педагогіки, науково-теоретичні засади корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, розглянути історичний аспект розвитку теорії та практики спеціальної освіти, сучасні тенденції і проблеми організації педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, розкрити особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах ЗЗСО; сформувати у студентів знання, уміння та навички організації ефективної корекційної допомоги дітям з ООП в інклюзивних групах та класах, розуміння специфіки надання їм необхідної допомоги.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

- аналіз методологічних і теоретичних основ корекційної педагогіки та інклюзивної освіти;
- ознайомлення майбутніх учителів з підходами держави і суспільства до організації освіти дітей з ООП, комплексним діагностичним обстеженням дітей та комплектуванням освітніх установ для них, а також диференційованими та індивідуальними методами і технологіями корекційного навчання та виховання кожної з категорій дітей, в умовах інклюзивної освіти;
- презентація потужного гуманістичного потенціалу корекційної педагогіки та її широкої технологічної оснащеності, які дають змогу вирішувати такі проблеми, які є непосильними для медицини та загальної педагогіки;
- інформування майбутніх педагогів про стан допомоги дітям з особливими освітніми потребами на сучасному етапі розвитку держави, нормативно-правове забезпечення і практику надання корекційно-реабілітаційної допомоги різним контингентам дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів з питань корекційної педагогіки та інклюзивної освіти, пов'язаних з розумінням особливостей дитини шкільного віку та можливих шляхів надання їй допомоги; формування уявлення про значущість своєчасного виявлення порушень розвитку в дітей, шляхи та способи попередження, діагностики та корекції порушень психофізичного розвитку у дітей;
- ознайомлення з педагогічними технологіями виховання і навчання учнів з ООП.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими **компетентностями**:

загальні:

- ЗК1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.
- ЗК2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні, діяти на основі етичних правил та академічної доброчесності.
- ЗК10. Здатність працювати в команді, використовуючи навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальні:

- ФК1. Здатність усвідомлювати соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя біології та основ здоров'я.
- ФК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного розвитку суспільства та особистісної характеристики учня.
- ФК3. Здатність оперувати категоріально-поняттєвим апаратом сучасної психології та педагогіки.
- ФК4. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.
- ФК5. Здатність проявляти креативність у розробці навчально-методичних матеріалів та здійсненні педагогічних досліджень.
- ФК10. Здатність демонструвати знання загальнометодологічного характеру, методики навчання біології та основ здоров'я у закладах загальної середньої освіти.
- ФК11. Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнення й освітні потреби учнів.
- ФК12. Здатність формувати компетентнісний потенціал навчальних предметів «Біологія» та «Основи здоров'я».
- ФК13. Здатність керуватися у професійно-педагогічній діяльності міжнародними та вітчизняними нормативно-правовими документами.
- ФК14. Здатність трансформувати і впроваджувати прогресивний педагогічний досвід у власній професійній діяльності.
- ФК15. Здатність ефективно комунікувати, формувати сприятливий соціально-психологічний клімат у спільноті педагогічного колективу і класу, формувати команду, мотивувати інших до досягнення поставлених цілей.

Програмні результати:

- РН1. Осмислювати соціальну значущість педагогічної професії, підвищувати особистісний і професійний розвиток, виявляти здатність до самоорганізації професійної діяльності, застосовувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних задач.
- РН2. Вміти використовувати різноманітні ресурси для пошуку потрібної інформації, критично аналізувати й опрацьовувати інформацію з метою використання її у сфері професійної діяльності із дотриманням принципів академічної доброчесності.
- РН5. Демонструвати концептуальні знання з історії, основ філософії, педагогіки, психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості та використовувати їх у професійній і соціальній діяльності.
- РН6. Знати загальну структуру педагогічної та освітньої діяльності; розуміти психологічні механізми та закономірності, які лежать в основі виховання особистості, характеризувати психологічні особливості педагогічного спілкування та функціонування педагогічного колективу.
- РН7. Уміти встановлювати комунікативний контакт із учнями із врахуванням їх індивідуальних особливостей та збереження належного рівня психічного здоров'я усіх учасників освітнього процесу.
- РН13. Уміти організовувати освітній процес, адаптуючи його до рівня підготовки учнів; застосовувати відповідні методи та технології навчання з урахуванням особистісних характеристик школярів.
- РН16. Вміти організовувати та забезпечувати діяльність учнів на уроках та в позаурочний час із дотриманням правил і рекомендацій щодо здоров'язбереження.
- РН17. Уміти використовувати основні нормативні документи в галузі освіти для здійснення професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади загальної педагогіки

Тема 1. Педагогіка в системі сучасного людинознавства.

Предмет, завдання і функції педагогіки. Основні категорії педагогіки. Загальна педагогіка в системі наук про людину. Загальна педагогіка, психологія, філософія. Загальна педагогіка спеціальна педагогіка в професійній діяльності практичного психолога. Педагогічний простір соціуму та соціальний компонент педагогіки. Педагогіка як наука. Основні категорії педагогіки. Загальнокультурне значення педагогіки в житті кожної людини. Роль педагогічної підготовки у цілісній системі професійної підготовки і професійної діяльності практичного психолога. Роль гуманізації в розвитку системи освіти і виховання людей з особливими потребами. Ідеї гуманізму як основа сучасної професійної діяльності практичного психолога.

Тема 2. Виховання як процес.

Особливості процесу виховання. Закономірності, принципи виховання. Виховання як суспільне явище і цілеспрямована система формування особистості. Загальна мета і завдання виховання. Характеристика основних груп факторів виховання: об'єктивних і суб'єктивних. Зміст і основні напрями виховання у професійній діяльності логопеда, практичного психолога (спеціального), асистента вчителя інклюзивного навчання. Закономірності та принципи виховання. Структура та етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання як вищий етап процесу виховання. Організація керівництва самовихованням учнів. Феномени педагогічної взаємодії. Комунікативні завдання педагогічної взаємодії в професійній діяльності практичного психолога. Поняття про зміст виховання. Проблема змісту виховного процесу у в сучасних умовах. Характеристика особливостей виховної роботи у професійній діяльності практичного психолога.

Тема 3. Загальні методи виховання. Організаційні форми виховної роботи.

Методи, прийоми і засоби виховання. Вибір методів виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності. Методи стимулювання і корекції поведінки. Поняття системи методів виховання. Форми виховання. Технології виховного впливу. Особливості вибору методів виховання у професійній діяльності практичного психолога.

Організаційні форми виховної роботи. Педагогічна технологія організації колективної життєдіяльності дітей у загальноосвітньому/ спеціальному чи позашкільному навчальному закладі. Поняття позакласної і позашкільної роботи. Форми організації позакласної і позашкільної роботи, масові групові та індивідуальні форми виховної роботи, їх характеристика. Пошуки нових форм впливу неформальної освіти на виховання дітей з особливими ОП.

Організаційні форми виховної роботи у професійній діяльності практичного психолога. Поняття про дитячий колектив, його ознаки, функції, структура і типи. Особливості розвитку дитячого колективу. Педагогічна технологія організації колективної життєдіяльності дітей. Масові групові та індивідуальні форми виховної роботи, їх характеристика. Пошуки нових форм виховної роботи у професійній діяльності практичного психолога.

Модуль 2. Основи спеціальної педагогіки

Тема 4. Спеціальна педагогіка (СП) як наука: об'єкт, предмет, завдання.

Спеціальна педагогіка як наука. Об'єкт і предмет спеціальної педагогіки. Завдання і методи спеціальної педагогіки. Поняттєво-категоріальний апарат спеціальної педагогіки. Галузі спеціальної педагогіки. Система спеціальної освіти в Україні. Організація освіти дітей з ООП

Тема 5. Суть інклюзивної освіти. Характеристика основних груп дітей з ООП.
Сутність поняття «діти з особливими освітніми потребами». Основні категорії дітей та підлітків з особливими освітніми потребами, Поняття про рівні підтримки дітей з ООП. Рівні підтримки дітей з ООП. Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП відповідно до індивідуальної програми розвитку та висновку ІРЦ про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини. Умови утворення інклюзивної групи. Посада асистента вихователя інклюзивної групи закладу дошкільної освіти. Асистент дитини з особливими освітніми потребами.

Тема 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями
Загальна характеристика дітей з порушенням слуху. Особливості психічного розвитку дітей з порушенням слуху. Причини порушення слухового аналізатора. Загальна характеристика дітей з порушенням зору. Особливості психічного розвитку дітей з порушенням зору. Причини порушення зорового аналізатора.

Тема 7. Особливості розвитку, навчання та виховання учнів, що мають порушення інтелекту, затримку психічного розвитку

Особливості психічного розвитку дітей, що мають порушення інтелекту. Організація корекційної роботи дітьми з особливостями розвитку інтелектуальної сфери. Причини та особливості затримки психічного розвитку у дітей. Психолого-педагогічна характеристика основних типів затримки психічного розвитку та особливості корекційної роботи.

Тема 8. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях мовлення та рухової сфери

Загальна характеристика порушень мовлення в дитини. Клініко-педагогічна та психолого-педагогічна класифікації мовленнєвих порушень. Значення класифікацій для корекційної та освітньої практики. Особливості навчальної діяльності дітей з порушенням мовлення та їх реабілітація. Характеристика дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Дитячий церебральний параліч. Особливості організації корекційної та навчальної діяльності з дітьми з порушеннями опорно-рухового апарату.

Тема 9. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням спілкування та поведінки

Поняття про синдром раннього дитячого аутизму (РДА) та причини його виникнення. Клініко-психолого-педагогічна характеристика дітей з РДА. Загальна характеристика дітей з порушеннями поведінки. Основні синдроми відхилення в дітей і підлітків.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1										
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади загальної педагогіки										
Тема 1. Педагогіка в системі сучасного людинознавства.	9	2	2		5	12	2	2		8
Тема 2. Виховання як	9	2	2		5	10				10

процес.										
Тема 3. Загальні методи виховання. Організаційні форми виховної роботи.	9	2	2		5	10				10
Разом за змістовим модулем 1	27	6	6		15	32	2	2		28
Модуль 2. Основи спеціальної педагогіки										
Тема 4. Спеціальна педагогіка (СП) як наука: об'єкт, предмет, завдання.	8	2	2		4	10				10
Тема 5. Суть інклюзивної освіти. Характеристика основних груп дітей з ООП.	9	2	2		5	14		2		10
Тема 6. Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями	14	2	2		10	10				10
Тема 7. Особливості розвитку, навчання та виховання учнів, що мають порушення інтелекту, затримку психічного розвитку	16	2	4		10	14	2	2		10
Тема 8. Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях мовлення та рухової сфери	16	2	2		10	10				12
Разом за змістовим модулем 2	63	10	12		39	58	2	4		52
Усього годин	90	16	18		56	90	4	6		80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Зміст роботи	К-сть год.	
1.	Педагогіка в системі сучасного людинознавства. Предмет, завдання і функції педагогіки. Основні категорії педагогіки	2	
2.	Виховання як процес. Особливості процесу виховання. Закономірності, принципи виховання.	2	2
3.	Загальні методи виховання. Організаційні форми виховної роботи у загальноосвітніх, спеціальних та позашкільних навчальних закладах.	2	
4.	Спеціальна педагогіка (СП) як наука: об'єкт, предмет, завдання. Основні категорії СП.	2	
5.	Суть інклюзивної освіти. Харетристикаосновних груп дітей з ООП рівні	2	2

	підтримки дітей з ООП.		
6.	Психолого-педагогічна характеристика дітей із сенсорними порушеннями	2	
7.	Особливості розвитку, навчання та виховання учнів, що мають порушення інтелекту, затримку психічного розвитку	2	2
8.	Особливості розвитку, навчання та виховання особистості при порушеннях мовлення та рухової сфери	2	
9.	Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушенням спілкування та поведінки	2	
Усього		18	6

Методичні рекомендації до проведення практичних занять

Мета практичних занять – розширення у студентів інформування до загальної проблематики курсу, озброєння сукупністю вмінь придбання нової наукової інформації, формування навичок роботи з різними джерелами інформації (законодавчими, нормативними документами, програмами виховання, навчання і розвитку дітей, науковими, навчальними, методичними джерелами, періодикою), перетворення інформації та подання її в різних формах (виступ, цитата, теза, анотація, реферат тощо).

На семінарські, практичних заняттях студенти проявляють самостійність та творчу активність, спрямовану на розширення та деталізацію знань, здобутих на лекціях, а також придбають вміння висловлювати особистісну точку зору та аргументувати її.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських та практичних заняттях

1 бал - студент виявляє поверхневі знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, може поверхнево аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;

2 бали – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, може поверхнево аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні завдань за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної

діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання з освітнього компоненту, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили у процесі вивчення освітнього компоненту.

6. Самостійна робота студентів

Метою самостійної роботи студентів є оволодіння теоретичними та практичними знаннями, професійними вміннями і навиками по профілю вивченої дисципліни.

Самостійна робота є обов'язковою для кожного студента; базується на вивченні та аналізі матеріалів із основних і додаткових літературних джерел; підготовці повідомлень й доповідей, виконанні практичних завдань й тестів.

Контроль якості виконання самостійної роботи студента здійснюється на семінарських заняттях шляхом усного та письмового опитування, виконання тестів по вивченому матеріалу.

Перелік тем для самостійного опрацювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф)	Кількість годин (з.ф.)
1	Корекційна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі	3	6
2	Історія становлення та розвитку спеціальної освіти	5	5
3	Корекційна педагогіка в системі наукових знань: теоретичні та методологічні основи	3	4
4	Корекційна педагогіка як наука: об'єкт, предмет, мета, основні категорії та завдання	2	4
5	Основні принципи корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями розвитку в загальноосвітньому просторі ЗДО	4	6
6	Діти з особливими потребами як суб'єкт корекційної педагогіки. Класифікація особливостей психофізичного розвитку дітей	3	4
7	Психолого-педагогічна характеристика дітей із особливостями розвитку: загальні та специфічні закономірності розвитку дітей з ООП	5	6
8	Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-розвивального педагогічного процесу: особливості реалізації завдань інклюзивної освіти у ЗДО	3	6
9	Вимоги щодо організації та здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями розвитку в загальноосвітньому просторі.	4	4
10	Особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими потребами	3	6
11	Форми співпраці навчальних закладів та родин, що виховують дітей з ООП.	5	4

12	Використання інноваційних технологій навчання, виховання, розвитку та корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у ЗЗСО	3	6
13	Професійний розвиток педагога. Розвиток інклюзивної компетентності	5	8
14	Передовий досвід інклюзивного навчання осіб з ООП.	4	5
15	Сучасні системи освіти для осіб з особливостями розвитку.	4	6
	Разом	56	80

7. Індивідуальне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це робота, яку студенти виконують в позаурочний час у формі реферату чи презентації. Навчальний проект подається викладачу, який веде лабораторні заняття не пізніше, ніж за тиждень до проведення модульного контролю. На передостанньому лабораторному занятті студент виступає із усним звітом про виконану роботу (5хв.). Оцінка за навчальний проект є складовою підсумкової оцінки (20 балів).

Контроль за ІНДЗ студента здійснюється у кінці кожного модуля шляхом усного опитування.

Теми для ІНДЗ

1. Інклюзивна освіта: сутність, головні завдання і принципи.
2. Сутність інклюзивної освіти, понятійно термінологічні визначення та основні принципи. Головні завдання розвитку інклюзивної освіти.
3. Класифікація особливостей психофізичного розвитку дітей та особливості їх навчання й виховання.
4. Сучасна освітня нормативно-правова база.
5. Інструктивно-методичні листи МОН України щодо організації інклюзивного навчання у ЗЗСО; психологічного і соціального супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.
6. З історії розвитку освіти осіб з особливими потребами в Україні.
7. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Періоди становлення системи освіти осіб з порушеннями розвитку в Україні.
8. Законодавчо-нормативне врегулювання освіти осіб з порушеннями розвитку. Розвиток диференційної діагностики.
9. Сучасний період розвитку освіти осіб з особливими потребами.
10. Зарубіжний досвід упровадження інклюзивної освіти.
11. Реалізація основних принципів інклюзивної освіти у країнах Європи
12. Облаштування безбар'єрного доступу в зарубіжній інклюзивній школі.
13. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.
14. Завдання інклюзивно-ресурсного центру на сучасному етапі.
15. Співпраця фахівців як умова успішності інклюзивного навчання.
16. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини.
17. Технологія командної взаємодії. Завдання батьків як членів команди психолого-педагогічного супроводу.
18. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища.
19. Універсальний дизайн та розумне пристосування освітнього простору.
20. Принципи дизайну та особливості його застосування в інклюзивному освітньому середовищі. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для учнів з ООП. Медіатека та ресурсна кімната.
21. Скаффолдинг та стратегії універсального дизайну у навчанні.

22. Професійна та психологічна готовність вчителя до навчання дітей, які мають особливі освітні потреби.
23. Роль асистента педагога: основні функції і завдання, форми співпраці.
24. Формування ефективних стосунків між вчителем та асистентом.
25. Специфіка процесів адаптації та модифікації для вдосконалення процесу освіти дітей з особливими освітніми потребами.
26. Технології, методи і засоби інклюзивного навчання.
27. Педагогічні технології як засіб організації освітнього процесу в інклюзивному класі.

Критерії оцінювання індивідуального завдання	
20-16	Тему ІНДЗ розкрито; студент вільно володіє навчальним матеріалом, науковою термінологією; знає основні теорії, концепції, причини, прояви й наслідки соціально-педагогічних проблем, шляхи та засоби їх запобігання та вирішення, послідовно, грамотно й логічно викладає свої знання; із можливих варіантів відповідей вибирає найкращу. Викладаючи матеріал, самостійно наводить власні приклади. Добре знайомий з основною, а також додатковою літературою. Окрім теоретичних знань, володіє спеціальними вміннями і навичками. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання.
15-11	Тему ІНДЗ розкрито; студент володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію, однак припускається неточностей. У відповіді прослідковуються порушення принципу систематичності і логічності викладу навчального матеріалу.
10-6	Тему ІНДЗ розкрито не повністю; студент дає правильну, однак не повну відповідь, яка не розкриває всього змісту поставленого запитання. Порушує послідовність викладу навчального матеріалу і не здатен пояснити фактів і явищ, на які вказує. Якість знань низька, ступінь сформованості педагогічних умінь і навичок не відповідає вимогам. Студент не вміє навести власні приклади, тобто показати вміння застосування засвоєних знань на практиці. Не може відповісти на додаткові запитання.
7-1	Тему ІНДЗ не розкрито; студент володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні, припускається істотних помилок при висвітленні ключових понять. Відповідь є дуже поверховою, короткою. Повідомляє лише окремі факти, приклади, висловлює власну думку чи положення з наукових джерел, однак не може їх аргументувати, або науково пояснити.

8. Методи навчання

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- інтерактивні методи навчання;
- інформаційні.

9. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю:

- метод усного контролю (попередній контроль, повторний контроль);
- метод письмового контролю (тематичний контроль, модульний контроль, підсумковий семестровий контроль);
- метод тестового контролю (модульний контроль, підсумковий семестровий контроль);
- метод самоконтролю.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Підсумковий тест	ІНДЗ	Сума
15	30	35	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно
E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі і системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички, досягнення педагогічної науки; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати і систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «3» («задовільно») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі і осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності і послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал,

порівнювати і робити певні, але неконкретні і неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «З» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити і викласти свою думку.

Оцінка Е «2» («незадовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35–59) (з можливістю повторного складання: з обов'язковим повторним курсом) – не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань в практичних ситуаціях.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма.
2. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні посібники.
4. Презентації.
5. Тестові та контрольні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
6. Засоби підсумкового контролю (тестування).

12. Рекомендована література

Основна:

1. Гаяш О.В. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку : науково-методичний посібник для вчителів інклюзивного навчання, асистентів учителів, які працюють з дітьми з психофізичними порушеннями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів, соціальних педагогів, батьків / Укладач О. В. Гаяш. Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2016. 120 с.
2. Дефектологічний словник: навчальний посібник / за редакцією В. І. Богдаря, В. М. Синьова. К.: «МП Леся», 2011. 528с.
3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посібник / Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві; пер. з англ. Київ: СПД-ФО Парашин І. С., 2010. 296 с.
4. Колупасва А., Таранченко О. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. Київ: АТОПОЛ, 2016. 152 с.
5. Колишкін О.В. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності: навчальний посібник. Суми «Університетська книга». 2013. 392 с.
6. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку: навчально-методичний посібник / авт.: Чеботарьова О. В., Трикоз С. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Королько Н. І., Дмитрієва І. В., Остапенко Л. І., Тарновська Л. І., Гломозда І. В., Чухліб О. А., Стрілець Л. В. К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. 90 с.
7. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупасової А.А. К.: «А. С. К.», 2012. 308 с.
8. Основи корекційної педагогіки: навчально-методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева; / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський:

Додаткова:

1. Башкір О. І. Теорія виховання: навч.-метод. пос. Харків: Видавництво ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. 96 с.
2. Дара С. Корекційні заняття з логопедії у дошкільних закладах. Частина перша. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 335 с.
3. Дегтяренко Т. М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів, 2-е вид. К., «Ліра К», 2019. 528 с.
5. Колупасва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. С. 21-43.
6. Концепція розвитку інклюзивної освіти / Наказ МОН від 01.10.2010 р. № 912.
7. Лорман Т. Сім стовпів інклюзивної освіти. Як перейти від запитання «Чому?» до запитання «Як?» *Дефектологія. Особлива дитина: навчання і виховання*. №3 (57). 2010. С. 3-11.
8. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта». К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 283 с.
9. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навч.-метод. посіб. у 9 книгах / За заг. ред. Колупасвої А.А. К., ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ», 2010. (Серія «Інклюзивна освіта»).
10. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Частина І. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
11. Синьов В.М. Основи дефектології: навчальний посібник. К.: Вища школа, 1994. 143 с.
12. Спеціальна педагогіка: понятійно-термінологічний словник / За ред. акад. В.І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2003. 436 с.
13. Федорович Л. О. Постановка звуків у вимови дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Вид. друге, перероб. та доп. Запоріжжя: ТОВ «ЛПКС» ЛТД. 2016. 124 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
2. <http://education-inclusive.com/wp-content/docs/Navchalno-metodychnyj-posibnyk-Osnovy-Inklyuzyvnoyi-osvity.pdf>
3. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
4. <http://www.kharkivosvita.net.ua/document/6248>
5. Конвенція про права дитини https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
6. Конвенція про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
7. Україна. ІНКЛЮЗІЯ. Система автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів. <http://ircenter.gov.ua/>
8. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів (навчально-методичний посібник) https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvnenavchannya/posibniki/Inclusive_study_Sep_17.pdf